

Ceyhun BAYRAMOV: "Azərbaycanın xarici siyasətinin prioriteti bütün cəbhələrdə diplomatiyanın fəal rolunu təmin etməkdir"

Azərbaycanın xarici işlər naziri AZƏRTAC-a və "Magyar Demokrata" nəşrinə müsahibə verib

Sentyabrın 5-də Azərbaycanın xaric işlər naziri Ceyhun Bayramov Macaristana rəsmi səfəri çərçivəsində Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyi (AZƏRTAC) və "Magyar Demokrata" macar nəşrinə müsahibə verib.

Macaristanın Avropa İttifaqı olkeleri arasında iki ölkənin hökumət rəhbərləri və üzvlərinin qarşılıqlı rəsmi və işgüzər səfərlərin sayına görə birinciliyin səbəblərini izah edən Azərbaycanın xarici siyaset idarəsinin rəhbəri deyib: "Azərbaycan dünyanın bir çox ölkələri ilə dostluq münasibətlərini inkişaf etdirir. Azərbaycanın xarici siyasetinin prioriteti bütün cəbhələrdə diplomatiyanın fəal rolunu təmin etməkdir. Həqiqətən, Macaristan bizim əməkdaşlığımızın yüksək səviyyəyə çatdığı ölkələr arasındadır və bu əlaqələr genişlənməkdə davam edir. Əməkdaşlığımızın təməlləri hələçoxdan qoyulub. Cənab Prezident İlham Əliyev bir neçə dəfə Macaristana səfər edib. 2014-cü ildə Azərbaycan ilə Macaristan arasında strateji tərəfdəşləğə dair Birgə Bəyannamə imzalanıb. Həmin vaxtdan bizim münasibətlərimizdən, dostcasına, qarşılıqlı hörmət və qarşılıqlı maraqlara əsaslanan yüksək səviyyəyə qalxıb. Ona görə də heç də təəccübüldə deyil ki, 2014-cü ildə imzalanmış həmin bəyannamədən 9 il sonra - artıq bu il, 2023-cü ilin yanварında Prezident İlham Əliyev və Baş nazir Viktor Orbán tərəfindən yeni sənəd - Azərbaycan ilə Macaristan arasında strateji tərəfdəşləğin genişləndirilməsinə dair Bəyannamə imzalanıb. Əməkdaşlığın genişləndirilməsi və dərinləşdirilməsi istiqamətində iki dövlətin qarşılıqlı iradəsi bizim münasibətlərimizi həqiqətən də fərqli edir. İki lider arasında müzakirə olunan məsələlərin hamısı sonradan özünü konkret fəaliyyətdə göstərir və həyata keçirilir. Dünən mənə macar həmkarımıla əvvəller imzalanmış bəyannamələr əsasında birinci strateji dialoqu keçirmək müyəssər oldu. Əger bizim dialoqun yekun protokoluna nəzər salsaq, onda görərik ki, münasibətlərimiz həm ikitərfli səviyyədə, həm də çoxtərfli formatlarda - siyasi, iqtisadi, mədəni, o cümlədən təhsil, turizm və bir çox digər istiqamətlərdə geniş spektri əhatə edir".

və ticarət naziri Peter Siyarto ilə keçirilən birinci strateji dialoq toxunan Ceyhun Bayramov deyib ki, bu dialoq çox konstruktiv atmosferde aparılıb və onun əsnasında geniş məsələlərə spektri müzakirə olunub. Bu görüşlə yanaşı Azərbaycan XİN-in rəhbəri özünün macar hemkarının dəvəti ilə Macarıstanın dünyanın müxtəlif ölkələrindəki diplomatik missiyalarını rəhbərlərinin iştirakı ilə keçirilən konfransda iştirak edib, diplomatların çoxsaylı suallarını cavablandırıb. O vurğulayıb: "Bu, çox gözəl imkan idi. Təkcə bu il ərzində cənab Siyarto üç dəfə Azərbaycana səfər edib. Mən də cari ildə üç dəfə Macarıstana getmişəm, bunların ikisi dövlət başçısının səfəri çərçivəsində olub. Car-

ilden üçüncü səfərim ölkələrimizin XİN-lərinin başçılarının birinci strateji dialoqu kontekstində həyata keçirilir".
İki ölkə arasında energetika - həm ənənəvi karbohidrojen, həm də "yaşıl enerji" sahələrində əməkdaşlığın yeni perspektivləri ilə bağlı

sualı cavablandırın Ceyhun Bayramov deyib: "Həqiqətən, energetika bizim əməkdaşlığımızın əsas istiqamətlərində biridir. Azərbaycanın energetika siyasəti öz-özlüyündə çoxşaxəlli-dir və Macaristan ilə əməkdaşlıq bizim milli energetikamızın bütün seqmentlərini əhatə edir. Buraya MOL konserninin timsalında macar kapitalının iştirakının olduğu neft seqmenti də da xildir: xüsusən, bu şirkət Azərbaycanın ən böyük neft ehtiyatlarının olduğu "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağında səhmlərin 9,57 faizinə həmçinin Bakı-Tbilisi-Ceyhan boru kəmərində 8,9 faizlik paya malikdir. Bu, həm də qaz seqmentidir. Burada qeyd etmək lazımdır ki, 2020-ci ilin sonundan etibarən - "Cənub qaz dəhlizi"nin, daha dəqiq desək, Trans-Adriyatik boru kəmərinin (TAP) tikintisinin ikinci mərhələsinin başa çatmasından sonra Azərbaycan ilk dəfə

Avropa bazarına təkcə xam neft deyil, həm də təbii qaz ixrac etməyə başladı. Əvvəlcə nəzərdə tutulmuşdu ki, təbii qaz tədarükü İtaliya, Yunanistan və Bolqarıstanaya ediləcək, lakin sonra dan bir sıra digər dövlətlər tərəfindən də maraq göstərildi ki, onların arasında bizə dost olan Macarıstan da var. Dünən həmkarımıla görüşdə Peter Siyarto bildirdi ki, Azərbaycan qazı artıq Macarıstanaya daxil olmağa başlayıb. Biz tədarükün həcmini artırmağı planlaşdırırıq. Ölkələrimizi birləşdirən neft və qazla yanaşı, həmçinin "yaşıl enerji" seqmentini də qeyd etmək lazımdır. Bildiyiniz kimi, 2022-ci il iyunun 18-də

Azərbaycan ilə Avropanın ittifaqı arasında "Avropa Komissiyası tərəfindən tomsil olunan Avropanın İttifaqı ilə Azərbaycan Respublikası arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdalılıq dair Anlaşma Memorandumu", həmin il dekabrın 17-də isə Buxarestdə "Azərbaycan Respublikası, Gürçüstan, Ruminiya və Macarıstan hökumətləri arasında "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdalılıq haqqında Saziş" imzalanıb. Beləliklə, "yaşıl elektrik enerjisi" Azərbaycan ilə Macarıstan arasında energetika sahəsində əməkdaşlığın daha bir seyməntidir. Lakin eyni zamanda qeyd etmek istərdim ki, söylənənlərin hamısı ədalətli şəkildə bütün Avropanın İttifaqına aid ediləcək, çünki uzun illər ərzində adıçəkilən seyməntlər - neft, 2020-ci ildən etibarən qaz və habelə perspektivdə "yaşıl elektrik enerjisi" olmaqla, Azərbaycan Avropanın qitəsinin enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında etibarlı tərəfdəş olaraq qalır. Artıq söylədiyim kimi, ilk dəfə Xəzər qazı Macarıstanaya nəql edilməyə başlayıb. Əvvəlcə təbii qazın üç ölkəyə - İtaliya, Yunanistan və Bolqarıstanə tədarükü nəzərdə tutulurdu. Lakin bu ildən başlayaraq Macarıstan və Ruminiyada Xəzər dənizinin dərinliklərində hasil edilən qazın nəql olunduğu ölkələr sırasına qoşuldu. Bir sıra digər ölkələr də maraq göstərib və qoşulmaq istədiklərini bildiriblər. Xüsusən bu ilin aprelində Azərbaycan, Macarıstan, Ruminiya, Bolqarıstan və Slovakianın energetik şirkətləri "həmrəylik halqası" adlanan saziş imzaladılar. Bu sənədin imzalanmasında məqsəd Avropanın daxili qaz interkonnektorlarının "Cənub qaz dəhlizi" ilə nəql edilən qazın həcminin artırılması üçün istifadə olunmasıdır. Gördüyünüz kimi, planlar böyükdür. Avropanın 2027-ci ildə bizdən 20 milyard kubmetr qaz almağı gözləyir. Hazırkı dinamika bizə bu məqsədə çatmağa imkan verir. Ən başlanğıcda Azərbaycan 8 milyard kubmetr qaz tədarük edirdi. Artıq ötən il bu, 11,4 milyard kubmetrə çatıb, cari ildə isə 12,5 milyard

kubmet olacaq. Bu, təkcə Avropa İttifaqı üzündür. Aİ ilə yanaşı, Azərbaycan Gürcüstanına əsas və ən iri bazarlardan olan Türkiyəyə böyük təbii qaz tədarükçüsüdür.

Ceyhun Bayramov həmçinin hava nəqliyatı sahəsində əməkdaşlıq məsələlərinə də töv�ub, "Wizzair" aviaşirkətinin rolunu qeyd edib, habelə turizm, inşaat, hərbi-sənaye, əczaçılıq, Ələt Azad İqtisadi Zonası üzrə layihələrdən də bəhs edib. Nazir Macaristanın Cəbrayı rayonunun Soltanlı kəndində "ağilli kənd" yaradılması planından da danışdı.

Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində əməkdaşlığın yeni perspektivləri haqqında sua-

la cavab verən xarici siyaset idarəsinin rəhbər xatırladıb ki, Macaristan bu təşkilatda müşahidəçi qismində iştirak etdiyi 2018-ci ilin ilk günündən etibarən feallıq nümayiş etdirir. Xalqlarımızın ortaq tarixi keçmiş, six mədəni köklər var və hər iki ölkənin cəmiyyətləri gələcək yaxınlaşmaya açıq maraq göstərir. 2023-cü ildə türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı olan Şuşa şəhəri və Macaristanın mədəniyyət paytaxtı Vesprem şəhəri fəal əməkdaşlıq edirlər, onların arasında memorandum imzalanıb. Macaristanın TDT-də rolü çox müsbətdir və təşkilatın bütün üzvləri bunu yüksək qiymətləndirir.

sehifəsini çevirmək və sülh nizamı qurmağı başlamaq təklifi Prezident İlham Əliyevdən gəlib, həm də bu, 44 günlük müharibənin başa çatmasından iki ay sonra olub. Münaqişənin 30 illik uzun tarixini, habelə Ermənistən işğal etdiyi torpaqlarda törətdiyi dağıntıları nəzərə alsaq, əlbəttə, təbii ki, belə təkliflə çıxış etmək asan deyildi. Lakin Bakı bunu etdi və gələcəyə baxmaq təklifini birinci irəli sürdü. Ermənistən 13 ay müddətində bu təklifə cavab vermədi. 2022-ci ilin fevralında Azərbaycan daha bir təkliflə çıxış edərək gələcək sülh sazişinin əsasını təşkil edəcək beş prinsip irəli sürdü. Sonra 2022-ci ilin

oktyabrdn Azrbaycan yenidn ralq numar yis etdirerek slh sazisinin layihesini hazırlad v onu Cenevrdeki danışqların birinci raundunda Ermnistan təqdim etdi. Azrbaycanın mövqeyi düşmənciliy geridə buraxmaq və bəy nəlxalq hqquq prinsiplrinə, o cümlədən ərazi bütövlüyüünə, suverenliy və sərhədlrin toxunulmazlığına hörmət əsasında iki ölkə arasında münasibətlərdə yeni mərhələyə başlamaqdır ibarətdir. Biz neyi görürük? Ermnistan mühərribədən sonra bu ölkənin baş nazirinin, nəhayə ki, şifahi də olsa, tərkibində Qarabağ da olmaqla, Azrbaycanın ərazi bütövlüğünü tanımış üçün iki il yarımdaxil oldu. İndi şifahi söylənmis bəyanatın rəsmi imza ilə təsbit edilməsinin vaxtı gelib çatıb, bunun üçün isə slh sazisi layihesi üzərində işlər başa çatmalıdır. Təessüki, biz Ermnistan rəhbərliyinin əvvəller etdiyi şifahi bəyanatların onun əməllərinə uyğun gelmədiyini müşahidə edirik. Bəzən əvvəller söylənən fikirləri təkzib edən bəyanatlar eşidirik. On pis olanı odur ki, biz vaxtaşırı olaraq hərb təxribatları da görürük. Bu hissə iki komponenti ehtiva edir və onların hər biri regionda gərginliyi artırır: birincisi, Ermnistan ilə Azrbaycan arasında şərti sərhəddə baş verən təxribatlardır ikincisi isə - burada mən 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli Bəyanatı kobud şəkildə pozan Azrbaycan ərazisindəki 10 min şəxsən ibarə qanunsuz hərbi birləşmələrin bu günədək mövcudluğunu regionda gərginliyin və təhlükənin ciddi mənbəyi olduğu şəraitit xüsusi vurğulamaadı istəyirəm. Xatırladıram ki, həmin sənədin dördüncü maddəsinə əsasən, Rusiya Federasiyasının sülhməramlı kontingentinin yerləşməsinə paralel olaraq, bütün erməni silahlı birləşmələr çıxarılmış idi. Təessüf ki, üçtərəfli Bəyanatın imzalanmasından təxminən üç il sonra qanunsuz hərbi birləşmələr hələ də çıxarılmayıb. Onla Ermnistan tərəfinin himayəsindədir və onun dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilir. Bu bölgələrin şəxsi heyətinin bir hissəsi Ermnistan silahlı qüvvələrinin hərbi personalından ibarətdir. Bunu təsdiq edən çoxlu sayıda sübutlar var faktlar var. Biz əminik ki, slh gündəliyi davam etməlidir və bu prosesin başa çatdırılmasında qətiyyətliyik. Sazişin yekun mətninin hazırlanması da başa çatmalıdır və o, istisnasız olaraq beynəlxalq hqquq normallarına əsaslanmalıdır".

dilən Laçın yolu mövzusuna toxunan nazır bildirib ki, bütün bu səs-küyün mənbəyi Ermənistən və onun himayədarlarıdır. "Bütün bu töbligatın heç bir əsası yoxdur. Bu, humanitar məsələ deyil, sərf siyasi manipulyasiyadır. Hazırkı Laçın yolu Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi (BQXK) tərəfindən istifadə olunur. Hər gün onlarla erməni sakinlər hər iki istiqamətdə keçid buraxılış məntəqəsindən sakit şəkildə keçir. Onlar xəstələrini daşıyır, bununla yanaşın BQXK regiona dərman hazırlarları və digər zəruri məhsullar getirir. Bakının mövqeyi ondan ibarətdir ki, bütün alternativ marşrutlardan istifadə olunsun. Əgər məsələ, həqiqətən, humanitar sahəyə aid olsaydı, onda çox tez bi müddətdə bir neçə yolu paralel olaraq açılmasının ilə həll oluna bilərdi. Lakin artıq üç ildir ki regionda yerli ermənilərin bəzi nümayəndələr əllərindən gələni edirlər ki, bütün bu imkanların qarşısını alsınlar, erməni əhalinin Azərbaycan dövlətinin siyasi, iqtisadi, sosial arxitektura rasına reinteqrasiyasi prosesinin birbaşa və bila vasitə ilk addımları kimi qiymətləndiriləcək hər hansı ipi kəssinlər. Bu isə seqreqasianın separatçılığın dəstəklənməsindən başqa bir şey deyil. Təəssüf ki, Ermənistən mövqeyi də bəxəttin dəstəklənməsindən ibarətdir ki, bu da İrəvanın Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təməməsi haqqında şəfahi bəyanatına ziddir. Marşrutlar üzrə ilkin razılaşmalar əldə olunmuşdu lakin Ermənistən rehbərliyi son məqamda, əvvəller də dəfələrlə olduğu kimi, yenə də onları şərtlərini pozurdu. "Hansısa humanitar fəlakət" barədə qaralayıcı informasiya kampaniyasının heç bir əsası yoxdur. Bir marşrut yerində dərhal bir neçəsini təklif edən ölkəni "humanitar böhranda" ittiham etmək ağlışımazdır. Bizi Ağdam-Xankəndi yolu bu marşrutun optimallığına görə təklif edirik, həqiqətdə isə bir çox başqa yollar, o cümlədən Füzuli və Şuşa şəhərindən də marşrutlar var. Tərəfdəşlərimiz həmçinin BQXK-nın əməkdaşları bütün burlardan xəbərdardır. Ağdamdan yüklerin çatdırılması məqsədilə konvoy təşkil etmək onla üçün bir neçə saatın işidir. Onların bütün imkanları - zəruri infrastruktur, logistika, nəqliyyat vasitələri, Bərdədə anbarlar - bir sözə, lazımlı olan hər cür şəraitləri mövcuddur. Ağdamdan yol ən qıсадır. Lakin erməni əhalisinin etdiklərinə baxın! Onlar beton bloklar qoyubla və bu da ərzağın çatdırılmasını qeyri-mümkün edir. Bütün məsələ bundan ibarətdir. Onları se

paratçılıq maraqlandırır. Bizim mövqeyimiz ondan ibarətdir ki, bu mövzu siyasiləşdirilməməlidir, belə ki, sən digər marşrutları rədd edərək yalnız bir yoldan danışırsansa, bu, artıq məsələnin siyasiləşdirilməsidir və humanitar müstəvi ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Bu, artıq siyasi gündəmdir, həm də çox zərərlidir. Bu, nə ermənilərin, nə də azərbaycanlıların marağındadır. Münaqışının otuz ili göstərdi ki, bu özünütəcridin heç kimə faydası olmayıb. Biz Qarabağın erməni əhalisinə öz vətəndaşlarımız kimi baxmaqda davam edirik. Ermənistandan fərqli olaraq, Azərbaycan monoetnik dövlət deyil. Azərbaycan Konstitusiyasına və ölkəmizin qoşulduğu bir sıra beynəlxalq konvensiyalara görə, bütün etnik azlıqlar bərabər hüquqlara, azadlıqlara və bərabər vəzifelərə malikdir".

bağın erməni əhalisi arasında dialoqa toxunan nazir qeyd edib ki, artıq birinci görüş keçirilib. "Prezidentin toyin etdiyi xüsusi nümayəndə ilin əvvəlində Qarabağda ilk görüşünü keçirib, bundan sonra rotasiya qaydasında Azərbaycanın şəhərlərindən birində ikinci görüşün keçirilməsi üzrə dəvət göndərilib. Həmçinin erməni əhalisinin nümayəndələrinin diqqətinə çatdırılıb ki, mərkəzi hökumətin təmsilçisi bu rotasiya formatında gələcək görüşlərin keçirilməsini davam etdirməyə hazırlıdır; üçüncü görüş yenə Qarabağda, dördüncüsü Azərbaycanın şəhərlərinin birində, beşinciisi yenə Qarabağda və sairə. Bizim üçün vacib olan prosesin davam etməsidir. Bu mənada Bakı dialoq üçün xoş iradə və açıq mövqə nümayiş etdirir. Bu, irəliyə doğru yeganə yoldur. Dialoqdan imtina edənlər, onlara mesaj göndərə bilecək və hər hansı bir vədlər verəcək üçüncü güclərin əllərində girov olmaqdan qurtulmalıdır. Onlar keçmişə nəzər salmali və nə əldə etdiklərini düşünməlidir. Məgər onlar xoşbəxt oldular, daha yaxşı yaşamağa başladılar? Əlbəttə, yox. Yeganə yol dialoq və Azərbaycanın tərkibində öz gələcəyini müzakirə etməkdir. Başqa yol yoxdur, çünki qalan bütün variantlar qeyri-legitimdir. Bu, bizim qırımızı xəttimizdir. Bundan sonra Azərbaycanın ərazisində heç bir boz zona olmayıcaq".

ministərli dəməşqaların hazırkı vəziyyətdən
danişan Ceyhun Bayramov qeyd edib ki, Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası arasında maneösiz yolun açılması 10-11.12.2020-ci il tarixində siyasi

10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəflı Bəyanatın bir hissesidir. "Kommunikasiyaların açılması çox vacibdir, çünkü nəqliyyat əlaqələri, ticarət və sairə təkcə tərəflərə fayda və gəlir götürmir, eyni zamanda regionda sülh prosesini dönməz edir. Belə ki, ölkələr bir-birinə sıx bağlı olur. Eyni zamanda təkcə bizim regionda deyil, həm də Ukraynadakı müharibə də diqqətə alınmaqla onun hüdudlarından kənarda baş verən geosiyasi proseslər biza Şərq və Qərbi birləşdirən yeni nəqliyyat məşrutlarının açılmasını diktə edir. Məşrutlara həm Avropa İttifaqı, həm də Mərkəzi Asiya dövlətləri və daha sonra Şərq tərəfindən güclü tələbat var. Bu mənada Azərbaycan ərazisindən keçən Orta dəhlizin əhəmiyyəti böyükdür. Təkcə öten il bizim ölkəmizdən yük axımı 70 faiz artıb. Tələbat çoxdur. Zəngəzur dəhlizi Şərq-Qərb yolunda elementlərdən biridir. Ekspertlər müəyyən ediblər ki, Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Orta dəhlizə əlavə 5-8 milyon ton karqo göndərilə bilər. Bu, təkcə Azərbaycan və Ermənistən üçün deyil, həm də digər ölkələr üçün çox faydalıdır. 2020-ci ilin noyabrında və 2021-ci ilin yanvarında imzalanmış üçtərəflı bəyanatlara uyğun olaraq, üç ölkənin baş nazirlərinin müavinləri səviyyəsində işçi qrupu yaradılıb. Artıq üç ildir ki, işlər davam edir. Hansısa məqamda belə bir təəssürat yaranır ki, biz işləri yekunlaşdırmağa yaxınıq, lakin birdən - son dəqiqədə Ermənistən gözlənilmədən yeni bir iddia irəli sürür, bu da prosesi dələna sürükləyir. Bu, qeyri-konstruktivdir, həm də üçtərəflı Bəyanatın müvafiq maddəsinin pozulmasıdır. Həmin maddəyə görə, Ermənistən öz üzərinə yüklərin, vətəndaşların və nəqliyyat vasitələrinin maneəsiz hərəkətinə qarantiya vermək öhdəliyini götürüb. Bu, Ermənistən tərəfindən qeyri-konstruktiv olmaqla yanaşı, həm də ona zərər verir. Bu ölkə özünü gəlirlərdən məhrum edir, hərçənd bütün ölkələr arasında məhz onun öz iqtisadi vəziyyətini düzəltməyə və izolyasiyadan çıxmaga ehtiyacı var".

imkandan məhrum edəcək. Çünki yol, sadəcə olaraq, Ermənistandan yan keçə bilər. Azərbaycan isə "B" planına malik olan ölkə kimi, bu is- tiqamətdə işi davam etdirəcək. Onun üçün layihə Ermənistanın iştirakı olmadan da həyata ke- çirilə bilər, amma belə olan təqdirdə İrəvan bundan zərer çəkəcək.